

Stupeň kvality prírodného a životného prostredia – stupeň jeho posvätnosti

RNDr. Jozef Voskár

Ak vychádzame z biblických textov knihy Genezis o stvorení, tieto nás oprávňujú predpokladať, že stav prírodného prostredia rajskej záhrady Edenu, do ktorého bol človek umiestnený bol ideálny. „*Jeho život v tejto záhrade zahrňuje v sebe prácu (Gn 2, 15) hoci má črtu ideálneho šťastia, dôvernosť s Bohom, slobodné užívanie plodov záhrady, ovládanie zvierat (Gn 2, 19n), harmonická jednota prvotnej dvojice (Gn 2, 18-23n), mravná nevinnosť, ktorá nepozná nijaký pocit hanby (Gn 2, 25).*“¹ Tento vrcholný stupeň kvality prírodného prostredia v obraze biblického Edenu je potvrdený skutočnosťou osobnej blízkosti a prítomnosti Boha – Stvoriteľa, ktorý sa prechádza za denného vánku po záhrade, dáva aj najvyšší stupeň posvätnosti tohto prostredia. Lenže v tomto obraze biblickej správy už človek, ktorý sa skrýva medzi stromami od hanby pre svoj pád do hriechu (Gn 3, 8), zahájil proces zlyhávania vzťahov medzi ním a Bohom, medzi ľuďmi navzájom a samozrejme medzi človekom a stvorenstvom. Modelový stav posvätnosti či posvätna biblického raja bol aktuálny nie v substancii stvorenstva, ale v akcidente jeho kvality a v akcidente nenarušených vzťahov medzi Stvoriteľom ako jediným Pánom, ktorému všetko patrí a človekom ako jeho spolupracovníkom v spravovaní stvorenstva v prirodzenom poriadku tohoto sveta podľa Božieho plánu.

„*Posvätno, to nie je nejaká vec. Je to kvalita vecí a vo veciach. Ona kvalita, ktorá nás uchvacuje, fascinuje, oslovuje nás v hĺbke duše a necháva nás zakúsiť rešpekt, úctu a bázeň.*“² Stupeň posvätna sa však mení v závislosti od stupňa kvality prostredia, ktoré už ovplyvňuje konanie človeka podľa toho či sa rozhoduje pre činnosti v zhode s poriadkom Božích zákonov pre tento svet, alebo v rozpore s týmto poriadkom.

Ak vychádzame z biblickej axiomy, že Boh stvoril aktom lásky celý materiálny svet a zhmotnil tak svoju lásku, tak všetko, čo v sebe implikuje prirodzený vývoj celého vesmíru a teda i našej Zeme, ako sú zemetrasenia, sopečná činnosť a rôzne kataklizmy zánikov, napr. druhohorných plazov je v súlade so zákonitosťami vývoja a nemôžeme ich považovať za devastáciu v jej klasickom dnešnom chápaní. Za devastáciu a súčasne desakralizáciu prírodného a životného prostredia môžeme považovať len takú činnosť človeka a jej prirodzené dôsledky, ktoré pochádzajú zo slobodného ľudského konania, ktoré je v rozpore

¹ DUFOR, X. L.: *Slovník biblickej teológie*. Bratislava: Dobrá kniha, 1990, s. 1082

² MIKLUŠČÁK, P.: *Teológia a ekológia*. Zborník prednášok o tvorbe a ochrane Ž. P. Bratislava: UNIKA, 1997 s. 3

s Božím poriadkom, ktoré je motivované nie láskou, ale egoizmom, alebo jednoducho ignoráciou Boha v praktickom ateizme.

Biblickým protipólom raja ako vrcholne posvätného prostredia je biblický obraz púšte ako prostredia desakralizovaného. „Púšť je zem, ktorú Boh nepožehnal, voda je tam zriedkavá, vegetácia je skromná, bývanie nemožné (Iz 6, 19). Urobiť z nejakej krajiny púšť značí urobiť ju podobnou prvotnému chaosu (Jer 2, 6; 4, 20-26), to si zaslúžia hriechy Izraela (Ez 6, 4, Mt 23, 38). V tejto neúrodnej zemi bývajú démoni (Lv 17, 7, Lk 8, 29; 11, 24). Jedným slovom, púšť, slaná zem (soľ) v tejto perspektíve je opakom obývanej zeme, ako zlorečenie je opakom dobrorečenia, požehnaní.“³

Medzi týmito dvomi krajnicami stupňov kvality a stupňov posvätnosti prírodného a životného prostredia, medzi rajom a púšťou je celá škála prechodných stupňov, ktorá v ekologickom a environmentálnom zmysle predstavuje procesy devastácie (desakralizácie), alebo revitalizácie (resakralizácie) ekosystémov našej planéty. Tieto procesy sú determinované smerom od „raja“ k „púšti“ ani nie tak demografiou ľudstva ako jeho konzumným štýlom keď životný štandard sa meria mierou spotreby podľa filozofie viac „mať“ ako viac „byť“. Opačný proces od „púšte“ ku „raju“ je zasa determinovaný etosom úcty k životu ako kozmického fenoménu darovaného Zemi Stvoriteľom a mravnou zodpovednosťou za jeho uchovanie v maximálnej diverzite jeho foriem vo vyvážených ekosystémoch Zeme.

Podiel týchto procesov v celkovej ľudskej činnosti na budovaní, pretváraní a celkovom spravovaní sveta závisí predovšetkým od mravných princípov, ktoré človek akceptuje a od súladu jeho snáh so snahou Stvoriteľovou, aby Zem nebola pustá, ale aby sa na nej dalo bývať.

Ak sa v súčasnosti stále viac hovorí o tzv. „trvalo udržateľnom vývoji“ ako o stratégii, ktorá by mala byť silnou oponenciou doterajším trendom v kvalite prírodného a životného prostredia, tak tu budú zohrávať rozhodujúcu úlohu zmeny v morálnej oblasti, kde budú musieť prevziať veľký diel zodpovednosti práve veriaci troch najväčších monoteistických náboženstiev sveta, ktoré vierou prijímajú doktrínu Boha – Stvoriteľa ako jediného Pána tohoto sveta a človeka ako jediného rozumom a slobodnou vôľou obdareného tvora schopného niest' zodpovedne úlohu správcu celého stvorenstva tohto hmotného sveta ako jedinečného Božieho daru.

³ DUFOUR, X. L.: *Slovník biblickej teológie*. Bratislava: Dobrá kniha, 1990, s. 1060

V zachovaní pôvodných vzťahov – Boh – človek – stvorenstvo – podľa Božích plánov a zákonov lásky je záruka trvalo udržateľného vývoja až po svoje prirodzené završenie, kde jedinou zvečniteľnou hodnotou bude všetko čo bolo motivované láskou.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

Sväté písmo, Slovenský ústav Sv. Cyrila a Metoda, Rím 1995

DUFOUR, X. L.: *Slovník biblickej teológie*. Bratislava: Dobrá kniha, 1990, s. 1082

MIKLUŠČÁK, P.: *Teológia a ekológia*. Zborník prednášok o tvorbe a ochrane Ž. P. Bratislava: UNIKA, 1997 s. 3

RESUME

The author in his work shows the relationship of natural and life environment to the degree of it sanctifying on the examples of „paradise“ and „desert“. He defines sanctifying not as the substance of things but as the qualifying characteristics, as accident, from the philosophical point.